

RUS EDEBİYATINDA İLK AY'A YOLCULUK ESERİ: BELEV ŞEHRİNDE GEÇEN YEPYENİ BİR YOLCULUK (VASİLİ LEVŞİN)

The First Work of Journey to the Moon in Russian Literature: The Newest Journey, Composed in the City of Belev (Vasily Lyovshin)

 Doktora Sinem SÖYLER
Pamukkale Üniversitesi, Rektörlük, Denizli, Türkiye. sinemsoyler@gmail.com

Araştırma Makalesi/Research Article

Geliş/Received:
23.01.2023

Kabul/Accepted:
23.03.2023

Sayfa/ Page:
176-187

Öz

Rus edebiyatında Ay'a uçuşun ilk kez anlatıldığı Vasili Levşin'in "Belev Şehrinde Geçen Yepyeni bir Yolculuk (Новейшее путешествие, сочиненное в городе Белеве)" (1784) adlı eseri temelinde Yunan tarihçi Plutarkhos'un Ay'ın da Dünya gibi yaşam alanı sunduğu düşüncesinden ve akbaba kanadıyla Ay'a ve yıldızlara seyahatin hikâyesini yazan Süryani retorikçi Lucianus'un mitolojik fikirlerinden esinlenir. Bu iki bilginin geçmişte yaptığı çalışmalarından yararlanan yazar Rus fantastiği ve bilim kurgunun da temellerini atmıştır. Bu eser XVIII. yüzyılda Rus fantastik edebiyatının ilk oluşumlarından biri olması bakımından önemlidir. Bu çalışmada ilk olarak eserin yazarı Vasili Levşin'in edebi yaşamı üzerinde durulmuş, daha sonra Rus dilinden Türk diline çevirisi yapılmıştır ve metindeki dipnotlar, aynen aktarılmıştır. Bu bağlamda kaynak metinden hedef metne çeviri yaparken kaynak- metin odaklı çeviri yöntemi uygulanmıştır. Kaynak metindeki anlamı, dil ve kültür farklarını dikkate alarak hedef dil için en uygun şekilde ifade edilmeye çalışılmış ve birebir metne sadık kalarak anlamsal bir çeviri ortaya çıkarmak amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Vasili Levşin, Ay'a yolculuk, Rus edebiyatı, Fantastik, Bilim kurgu

Abstract

The story "The newest journey, composed in the city of Belev (Новейшее путешествие, сочиненное в городе Белеве)" (1784) by Vasily Lyovshin, which first tells the story of a flight to the Moon in Russian literature, is based on the idea that the Moon also offers a living space, similar to the Earth, as proposed by Greek historian Plutarch and the Syrian rhetorician Lucianus, who wrote the story of journey to the Moon and stars with eagle wings, is inspired by their mythological ideas. The author, who benefits from the studies of these two scholars, has also laid the foundation for Russian fantastic and science fiction. This story is important because it is one of the first formations of Russian fantastic literature in the 18th century. In this study, firstly, literary career of the author Vasily Lyovshin is emphasized, then the translation from Russian to Turkish is made, and the footnotes in the text are also translated. In this context the source-text-oriented translation method was applied when translating from the source text to the target text. The meaning of the source text is expressed in the target language in the most appropriate way taking into account language and cultural differences. The aim is to create a semantically accurate translation while staying true to the original text.

Keywords: Vasily Lyovshin, Journey to the Moon, Russian Literature, Fantastic, Science Fiction

Atıf/Citation: Söyler, S. (2023). Rus edebiyatında ilk Ay'a yolculuk eseri: Belev şehrinde geçen yepyeni bir yolculuk (Vasili Levşin). *MECMUA-Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* ISSN: 2587-1811 8(15) 176-187.

Giriş

İnsanlar binlerce yıl önce gökyüzünü ve yıldızları incelemeye başlamışlardır. Gece gökyüzüne bakarken korkmuşlar, zevk almışlar, evrenin büyüklüğü karşısında çaresiz hissetmişler ve gelecekle ilgili beklentilerini gökyüzünden aramışlardır. Hayal güçlerini kullanarak uzay ile ilgili şiirler, kısa ve uzun hikâyeler, romanlar yazmışlardır. Evrenin bilinmezliğini öğrenme isteği ile önce dünyaya yakın olan çıplak gözle de rahatça gözlemlenebilen Ay ile ilgili çalışmalar kaleme almışlardır. Ay ile ilgili yazılan hikâyelerin geneline baktığımızda öncelikli olarak M.Ö. II. yüzyılda yaşamış olan Süryani Retorikçi Samsatlı Lukianos'un 50 kişilik bir mürettebatın yaşadığı uzay maceralarını anlatan "Gerçek Bir Hikâye" adlı hikâyesini ve İtalyan şair Ludovico Ariosto'nun (1474-1533) kahramanlarının Ay'a yolculuğu hakkında destan şeklinde yazdığı şiirlerini örnek göstermek gerekir. XVII. yüzyılın başlarında 1608 yılında Hollandalı matematikçi ve astronom Hans Lippershey (1570- 1619) tarafından icat edilen teleskop sayesinde İtalyan astronom ve fizikçi Galileo Galilei (1564-1642) 1609 yılında deneyler yapar ve onunla yaptığı keşifler ile gökyüzünün araştırılmasının yeni bir dönemini başlatır. Yeni bir dönemin başlaması ile edebi çalışmalarda Dünya dışındaki yerlere, gökyüzüne ilgi artmaya başlar. Dominico Gonzales takma adıyla İskoç rahip Francis Godwin'in (1562-1633) "Ay'daki Adam (The Man in the Moone, 1638)", Fransız Oyun Yazarı Savinien Cyrano de Bergerac'in (1619-1655) "Öteki Dünya – Ay Devletleri ve İmparatorlukları (L'Autre Monde ou Les États et Empires de la Lune, 1657)" eserleri fantastik ve bilim kurgu türünün bir karışımını sunar. Rus yazar Vasili Levşin'in (1746-1826) 1784 yılında kaleme aldığı "Belev Şehrinde Geçen Yepyeni bir Yolculuk (Новейшее путешествие, сочиненное в городе Белеве)" adlı eseri ise aya yapılan ilk yolculuk olması bakımından Rus edebiyatında önemli bir yer teşkil eder. Bu eser Rus edebiyatında uzay- uzaylı iletişimi üzerine yapılan ilk yazılı çalışmadır. Bu çalışmanın Türkçe çevirisine geçmeden önce Vasili Levşin'in edebi yaşamına ve eserin genel özelliklerine değinmek önemlidir.

Vasili Levşin, ulusal Rus romanı kavramının ideoloğu ve Rus edebiyatında tarihsel nesrin kurucusudur. Rus edebiyatının öncülerinden biri olan Levşin fantastik türünün ortaya çıkmasında ve gelişiminde önemli bir rol oynar. İlk kitabı "Boş Zamanların Masum Bir Şekilde Bölünmesine Hizmet Eden Bilmeceler (Загадки, служащие для невинного разделения праздного времени)" 1773 yılında yayınlandı. Yaklaşık 90 farklı eser yazdı, bunlar arasında romanlar, masallar, oyunlar, komediler, efsaneler, çiftçilik rehberleri, tıp kitapları ve ev yönetimi ve avcılık kitapları bulunmaktadır. En bilindik eserleri arasında "Rus Masalları (Русские сказки)" ve 12 ciltlik "Efendi ve Hanım (Хозяин и хозяйка)" adlı Alman eserinin çevirisi yer alır. Ayrıca Vasili Levşin'in karısı Fedosya Stepanovna Kazuyeva'ya ithaf ettiği "Âşıkların Sabah Yazıları (Утренники влюбленного, 1779)" önemli eserlerinden biridir (Ивановская, 1985). Edebiyat eleştirmeni Yevgeni Haritanov, Levşin'in adının bugün de olsun bilinmesinin sebebinin "Rus Masalları" (1780-1783) adlı eseri olduğunu ifade eder. Ayrıca, Haritanov eserin bir dizi bağımsız hikâyenin yer aldığı destanın edebi bir yorumu ve peri masallarıyla dolu bir seçki olduğunu dile getirir (Хаританов, 2015). Edebiyat tarihçileri; Tugarin Zmeyeroviç¹, Dobrinya Nikitiç² ve Alyoşa Popoviç³ gibi destansı karakterleri Rus nesir alanına sokan kişinin Levşin olduğuna inanır (Дементьева, 2013).

Levşin'in "Belev Şehrinde Geçen Yepyeni bir Yolculuk" hikâyesinin ise karışık bir kaderi vardır. Rus edebiyatında XVIII. yüzyılda ilk uzay seyahatinin ve yerlilerin başka bir gezegenin temsilcileriyle iletişiminin aktarıldığı eser "Rus Kelime Severlerin Sohbet Ortağı (Собеседник любителей русского слова)" dergisinde basıldı. Eserin akıbeti zamanının uygun olmaması bakımdan Rus edebiyat tarihinin derinliklerinde gömülü kalır, çünkü o dönemin halkı ve yönetimi tarafından destek görmez ve eser zararlı bulunur. Levşin'in eseri toplumu eleştirmesi ve fantastik anlatımın sosyal bir mesaj vermesi sebebiyle yayınlanmamış, sansüre uğramıştır. Bu yüzden Rus edebiyatının ilk fantastiği ve bilimkurgusu olarak adlandırabileceğimiz bu eser yazıldığı dönemden 200 yıl sonra kısaltılmış bir halde V.M. Guminski'nin 1977 yılında yayınlanan "Yüzyıla Bir Bakış. XVIII ve XIX. Yüzyılın İlk Yarısı Rus Fantezisi (Взгляд сквозь столетия)" adlı antolojisinde sunulur. Bu nedenle günümüz edebiyatında eserin ilk bölümleri, kahramanın Ay'a uçuşunu gösterirken, hikâyenin sonunda bir muallaklık hâkimdir. Yolculuğun son bölümlerine değinmemek eserin tür yapısının özelliklerini etkilemiştir. Metnin genel olarak fantastik bir hikâye olarak adlandırılmıştır (Ростовцева, 2017,

s.114).

Hikâyenin konusu, uzay bilimi ve keşfiyle ilgilenen Narsim'in Ay'a varması ve orada yaşayan akıllı, organize ve ahlaklı bir toplumun olduğunu keşfetmesidir. Bu uzaylılar, uzay seyahat metotlarını çoktan ele geçirmişler ve en yakın gezegenlere seyahat etmeye başlamışlardır. Kahramanımız, Ay sakinleri ile iyi ilişkiler kurar ve onların inançları, kültürü ve bilimlerini öğrenir. Felsefik ve bilimsel tartışmalar yürütürler. V.A. Levşin'in hikâyesi, Rus edebiyatında bilim kurgu türünde neredeyse ilk eser olarak adlandırılmıştır. Sadece XIX. yüzyılın ikinci yarısında uzay ile ilgili eserler vermek Rus yazarları arasında popüler hala geldi ve hem toplum hem devlet açısından da kabul gördü (Хаританов, 2015). Vasili Levşin'in eserinin diğer Ay'a yolculuk eserinin kabul görmemesi ve bilinmemesi insanların uzay ile ilgili düşüncelere tam olarak açık olmaması ve yönetime eleştirel bir bakış açısıyla yazılmış olmasıydı. Kendinden önceki Ay'a yolculuk eserlerinden farklı olmasının sebebi ise uzayın barışçıl yollar ile keşfedilmesi gerektiğinin, aydınlanmış hükümdarların devleti yönetmesi ve tebaasının refahıyla ilgilenmesi gerektiğinin ve ataerkil fakat Ay sakinlerinin iktidar olmadan demokratik bir tutumla yönetilme durumunun hoşnutluğunun anlatılmasıdır.

Bu çalışmada, yazarın edebi yaşamının ve Rus edebiyatındaki yerinin kısa bir tanıtımına yer verildi. Eserin tam metin çevirisi kaynak- metin odaklı çeviri yöntemiyle yapıldı. Kaynak metin odaklı çeviri yöntemi, çevirinin yapılırken kaynak metinden yararlanılmasını ön planda tutan bir yöntemdir. Yöntemin uygulanma sebebi kaynak metinde bulunan anlamı en iyi şekilde yansıtmasıdır. Bu bağlamda kaynak metindeki anlamı, dil ve kültür farklarını dikkate alarak hedef dil için en uygun şekilde ifade edilmeye çalışıldı.

1. BELEV ŞEHRİNDE GEÇEN YEPYENİ BİR YOLCULUK

Narsim, hava şartlarının etkisi altında sıvı madde üzerinde seyir yapmak için uygun bir araç icat etmenin imkânsızlığını düşünerek kafasını meşgul etmektedir; en hafif bir rüzgârda bile bir tüyün bu element ile nasıl yükseldiğini gördü. “Aynı şey deniz taşıtı icadına da hizmet etmedi mi?” diye düşündü. Elbette, kaç yüzyıl geçti denizlerin üzerinde seyahat edebilmenin yollarının bulunmasından ki bir odun parçasının suya batmaması gözlemlenerek öğrenildiği kaçınılmazdır. Tüy ile hava arasındaki ilişkisi içinde aynı durum söz konusu değil mi? Savaş gemileri de talaşlardan oluşur: tüy de bize, atmosferimizin üzerinde uçmaya yarayan bir araç yapmak için yol gösterir elbet.

Hoş bir gecede pencerenin altında öylece oturup düşüncelere dalmışken ayın tüm parlaklığını yansıttığı gökyüzüne hasretle baktı. Gökyüzünde ne kadar çok yıldız parlıyor! Aklına yazdıkları uçsuz bucaksız uzayda ilerliyor ve sayısız dünya topluluğunda kayboluyor. Aydın düşünce, yıldızları sadece parlak noktalar olarak değil, aynı zamanda her şeyi yapabilecek bir sanatçının eliyle mavi bir kasaya çakılmış elmas çiviler olarak görüyor. Narsim, “Çılgın faniler!” diye öfkeyle bağırarak haykırmaya başladı. “Yaratıcının nimetlerini ne kadar da az anlıyorsunuz! Bu noktalar, zayıf gözlerimizin alabildiği kadarıdır ancak aslında bunlar güneşin veya gök kubbenin gerçek doğasıdır. Karşılarında, bizim dünyamız sadece bir kum tanesidir. Tüm bu yapıların insanlar için yaratıldığını hayal edin; ne büyük bir gurur! Sonsuzluk kadar büyük olan bu mesafeden bakın ve güneşin milyarlarca ışığının sadece sizin için yaratılmadığını, köstebek ve karasinekler tarafından onurlandırılabileniz bir sürü yaratığın yaşadığı sayısız toprağın olduğunu artık anlayın. Kusursuz bir zihnin gökyüzünü sadece gözlerinizi eğlendirmeye yarayan noktalarla dolduracağını ummak aptalca değil mi? Ne aşağılama ama! Ah! O fani, gerçekleri ortaya çıkarmamıza yarayan araçları bizlere sunsa ne mutlu olurdu! Böylece bu da bizi yaratıcının gücüyle büyük cisimlerin hüküm sürdüğü ve yalnızca mucize katedrallerin var olduğu sınırların içine götürür. Hava filosofunun ne kadar coşkuyla uçtuğunu görelim! Bu filo, ne yazık ki yalnızca altın avcılığı için yönetilemez. Keşke mükemmel beyinler, aydınlanma için onun üzerinde uçabilse. Yeni Hindistan'ın Brega'sı gök gürültülü fırtınaların üzerinden çıkan kanla lekelenmezdi: tek bir optik alet, tüy ve kâğıtla donanmış bir ordu olurdu.

Merak, Narsim'i uçan bir makine icat etmeye odaklamıştı: fakat birçoğunun geçersiz ve elverişsiz kalması gibi farklı yolların karanlığı onun muhakeme yapmasını engellemekteydi. Alet edavat eksikliğinden rahatsız olan fakat düşünmeye devam eden sonra bir şey bulan, tecrübe eden, bulduğunu çürüttükten sonra hayal gücünün savaşıyla duyularını zayıflatarak sırtını koltuklara yaslamasıyla uykuya dalar. Rüyada gözlerini birkaç kartal kanadı astığı duvara çevirir. Onlardan en büyük ve en güvenilir olanı alır. Bunların kenarlarını tam da kesildiği yerden, en hafif kayın kalasından yapılmış

bir kutuya, kırılan çelik menteşeler vasıtasıyla, kanatları aşağı doğru şişirecek küçük yaylara sahip olarak sağlamlaştırır. Kutunun her iki yanına ikişer kanat yerleştirir, onlara bir tel bağlar ve iki yanda karşılıklı bulunan dört kanadı tek elle kontrol edebilmeniz için tepe noktasına kadar getirir; eşit şekilde kanatların diğer yanlarını özel bir kulpla güçlendirir. Bu aracı niyetine uygun bulur: gerçekten bu sefer olur, şöyle ki bu makineyi açık havaya çıkarıp içine oturduktan sonra, kanatları iki tarafa yatay olarak indirir ve diğer ikisi sallanmaya başladığında anında havaya yükselir.

Ne muhteşem bir deneyim! Narsim, insanların olasılıklarının üzerinde yükseldiğini görünce ne hale geldi! Bu neşeli şaşkınlık, ellerinin gerekli hareketini güçlkle durdurmasına yol açtı. Havaya yaslanan alçalan kanatlar, yükün dünyanın merkezine hızla çekilmesini engelleyemeseydi, düşmeye karşı uyarıda bulunmazdı. Narsim'i ve aracını işte bu kurtardı, belki de büyük bir vahiy getirdi.⁴ Cesaretle kulpları hareket ettirir, şeffaf uçurumu aşar, uzaklaşır ve kendini unuttur. Çünkü yalnızca meçhul yolunu ve geceleme için gerekli olan yemek malzemelerini hatırlamak gerekir. Ama merakla kapılan herkesin yaptığı da bu değil midir? Narsim de neticede bir insan.

Işıltılı Ay, arzusunu her şeyden önce kendine çeker. "Bir bakalım", dedi kendi kendine. Bu daire, canlılarımız için mi yaratıldı? Geceleri bu kadar karanlık olmasın diye havada süzülen ve dünyamızın onların Ay'ı olduğunu düşünen yaratıklar var mı acaba? Kardeşlerimi bu hayali kısır düşünceden kurtarmak ve onları sınanmış bir şekilde özgür bırakmak gerekir." O, hareket hızını ikiye katlar ve Dünya'yı gözünden kaybeder gece olması yahut daha doğru bir ifade ile yoluna devam ederken Dünya tarafından atılan bir gölge sebebiyle; kısa süre içinde küremiz görüş alanını kapatır.

O çoktan Dünya ile Ay arasındaki mesafenin neredeyse yarısına kadar uçmuştu ve bir sonraki düşünce onu dehşete düşürüyordu: Hava her yerde özgürce nefes almak için ihtiyacım olan kadar yoğun olmayacak. Atmosferimiz Dünya'dan çok uzakta değil, atmosferin ardından içinde canlıların yaşayamayacağı çok ince bir eter gelir. Ama aniden aya baktığımda, Dünya'dan gözümüze görüldüğü olağan görünüme karşı 21 kat büyüdüğünü fark ettim. Bu sebepten ötürü, artık eterde boğulma tehlikesi olmadığı sonucuna vardı, ayın genişlemesinden çoktan atmosferin çok ötesine uçtuğunun farkına vardı. Güvenilir tahminlere göre Ay, Dünyamızdan 42 kat daha küçük bulundu, ancak gözlerinde yirmi kat büyüdüğünde, yolculuğunun yaklaşık yarısını çoktan tamamladığına inanmak için nedenleri vardı⁵. Havada bir değişiklik hissetmeyen Narsim çok sevindi. Vücudumuza giren ve bizde hareket eden tüm organları ağırlaştırılan dünya buharların o sırada bulunduğu yere yükselememesinden de anlaşılacağı gibi nefesini ve tüm duyularını daha da özgür buldu. Bu nedenle Narsim'in, havada asılı duran tüm cisimler arasında boşluğu dolduran ince hava ile ilgili bu kadar kesin kabul edilen görüşü çürütmek için önemli bir nedene sahipti. Az da olsa, hava sadece dünyevi cisimlerin etrafını sarıp gökyüzünün tüm alanını işgal etmeseydi, cisimlerin çekici gücü hiçbir şeye engel olmazdı, böylece daha büyük bir cisim kendisine daha küçük olanı çekerdi: çünkü havasız olan eter, inceliği nedeniyle manyetik kuvvetin güçlü etkisini algılayamazdı. Böylece, Ay'ın Dünya'ya bağlı olduğunu ve karşılıklı olarak Mars'a bağlı olduğunu daha fazlasını gördük. Ancak, tek bir sıvı ve eşit elastikiyete sahip bir madde ile dolu gök cisimleri arasındaki tüm boşluk belirlendiğinde, o zaman çekim kuvvetinin mesafe mantığında havadaki büyük gök kubbelerin bundan korunabilmesi için eylemini o kadar uzağa yayması artık mümkün olmayacaktır. Âlemlerin Yaratıcısı doğaüstü veya sihir benzeri bir şey yaratmamıştır. Geçerli tüm olayların doğada bir temeli vardır. Neden bu çekici güç? Malum hava tüm cisimleri kendi içinde tutmak için uygun olup da fırlatma eyleminin kendisi manyetik güçle karıştırıldığında, doğru hava hareketi ortaya çıkar. Yalnızca aynı maddeden olan cisimlerde karşılıklı bir çekim olduğunu düşünüyoruz. Öyleyse, Küremizin ve ona denk vücudumuzdaki diğer maddelerin sıvı madde üzerinde durmasının ve yollarının dışına çıkamamasının tek nedeni havadır: bu, aşağıda görülenin bir yansımasıdır ve o deney ile oldukça benzer bir nitelik taşır.⁶

Su dolu bir kaba üç parça kâğıt veya saman konulmalıdır. Aralarındaki su miktarı vücutlarının miktarından az olacak kadar uzaksa, parçalar birbirine yapışır; su miktarı her iki parçanın gövdelerine eşitse, o zaman hareketsiz kalırlar. Ancak parçalar arasındaki su mesafesi, kabın yüzeyinin yarısından fazla olduğunda, parçalar birbirine zıt yönlerde kenarlara doğru koşar. Buradan karşılıklı olarak birbirlerine etki eden cisimlerin değil, içinde yüzdükleri madde miktarı olduğu anlaşılmaktadır. Onları birleştiren çekim kuvveti değil, su ölçüsünün mükemmel sayısı ile artan elastik kuvvetin onları birbirine doğru itmesidir. Suyun ortası, eşit olarak, parçalar arasında daha geniş hale geldikten sonra, aynı sebeple onları ters yönlerde sürükler. Dünyanın tüm harikalarını yaratanın, bize çok şaşırtıcı gelen

bir şey için en basit yöntemleri kullandığı buradan anlaşılıyor mu? Sürekli havada asılı durmak isteyen, o önce tüm gökyüzünü onunla doldurdu, sonra bu toprak parçalarını onlar arasındaki hava miktarı sonsuzlukta dengelerini ve ayrılıklarını korusun diye birbirinden ayrı bir mesafeye fırlattı. Bu nedenle hiçbir kuyruklu yıldız Dünyamızı kendine çekemez: çünkü tüm dünyaların hava basıncının onlar için düzenlediği yollar boyunca kendi dairelerinde yüzdüğü gibi onların da kendi yerleri var, bu nedenle, tüm gök cisimleri, bir kaba doldurulmuş suyun orta noktasına benzetilen bir merkez olarak Güneş'in etrafında hareket ederler. Aynı nedenle, topraktan havaya atılan tüm cisimler toprağa geri döner. Fırlatılan cismin üzerinde bulunan hava sütununun üstün ağırlığı onu ezip tekrar yere düşmeye zorladığında yeryüzünün çekim kuvveti ile ilgili yanılıyoruz.

Bu tür düşüncelerin içinde Narsim, makinenin kollarını çalgınca çevirirken doğanın gizemlerini kavradığı için kendiyse gurur duyuyordu fakat üzerinde yol aldığı araç baş üstü dönmüş olsaydı o hâlâ bununla gurur duymaya devam edemezdi. Icarus suretinde Dünya'ya geri dönme korkusu, tüm hayal gücünü yok etti ve hayatını kurtarmak için doğuştan gelen bir dürtü ile kutuyu daha sıkı tutmak için ellerini kulplardan çekti: sekiz kanadın hepsinin yatay olarak alçalması nedeniyle kendine geldiğinde, gözlerinde sürekli büyüyen Ay'a doğru sessizce süzülerek alçaldığını gördü.

Korkudan o sırada Ay'ın görünümünü incelemeyi hatırlayıp hatırlamadığı, hangi kısımları teleskop olmadan zaten ayırt edebildiği bilinmiyor. Ya da tehlikede olup olmadığını bilmediğinden, meraklı bir insan gibi önce aracının neden takla attığını anlamak istedi. Sessizce alçalan kutu ve kartal tüylerinin arasından uğuldayan havanın hoş sesi sakince düşünmeye olanak sağlıyordu. Böylece, uzun akıl savaşlarından sonra, Dünya ile Ay arasındaki mesafenin çok daha büyük bir bölümünü üzerindeki hava sütunu, onu Ay'a doğru itmeye başladığı noktaya kadar yükselsin diye çoktan uçtuğunu fark etti. İşte o zaman, gelen tehlikenin büyüklüğünü anladı ve havayla atışan tüylerin yardımı olmasaydı, hızla ayın yüzeyine uçacaktı ve bu yeni dünyaya inişi başarılı olamayacaktı. Ama tehlike geçmişti.

Bu sırada Ay'a yaklaşıyordu. Ne harika bir değişim! Bu küçük ışık çemberi devasa bir topa dönüştü ve Narsim onun kendisinden ışık yaydığını fark etmedi. Bu top ya tam olarak bizim dünyamızdı ya da dağlar, sular ve ovalarla çevrili karanlık bir kaya idi. Yakınlaştıkça şaşkınlığın kıpırtıları ile gözlerinin önündeki silüetler daha belirgin hale geliyordu. Önce ormanları ayırt ediyor sonra binaların parlak çatılarını görüyordu.

Narsim etrafına süratli bir şekilde bakarken, "Ey gökyüzü! Rüyada mıyım?" diye haykırır. "Ay'da hayat var! İşte şehirler... Köyler! Ah! Mahlûkları bile görüyorum... Aman tanrım! Bunlar da aynı insanlar gibi! Kendi ihtiyaçları var: İşte tarlasında çalışan bir sabancı... Sürüleriyle birlikte çobanlara bakın! Burada Altın çağın hüküm sürdüğü anlaşılıyor, henüz rahipleri ve savaşçıları göremiyorum... İşte baharın gerçek tahtı, işte gerçek yaşam biçimi... Kıskanılacak bir hal! Sanki kulağıma yalnızca mahlûkların neşeli sesleri eşlik ediyor... Şehrin muazzam görüntüsü, sanat eseri gibi inşa edilmiş muhteşem binalar. Ama bu ne! Hiçbir yerde tapınakları görmüyorum: burada inançlı insanlar yok herhalde?" Sonunda onunla Ay arasında 100' den fazla adım kalmamıştı. Ekilen gezegenin yüzeyinde armağanlarını savuran doğanın büyüleyici zevkleri Narsim'in gözlerini perçinledi; kutunun kenarına yaslanıp başını öne eğerek kendinden geçerek ender bulunan nesnelere gözleriyle yiyip bitirdi. Ancak bu zevk, Ay sakinleri arasında meydana gelen öfke ile kesintiye uğradı: onların işlerini ve çalışmalarını bırakıp başları yukarıda bir yere koştuklarını gördü. "Beni gördüler", diye düşündü Narsim, "umarım havada uçuş konusunda da olağanüstü bir yetenekleri vardır. Onlara Dünyamız hakkında birkaç nadir şey anlatacağım! Kanunlarımızın hikmetini, sanatın mükemmelliğini, askeri milislerin gücünü ve belki de akıllarına bile gelmeyen her şeyi öğrendiklerinde daha da şaşıracaklar." Ay sakinlerinin çılgıncı düşüncelerini kesintiye uğrattı: Süryanice'de telaffuz ettikleri kelimeleri açıkça ayırt ediyor: "Kvalboko geri döndü! Kvalboko geri döndü!" Aynı zamanda Narsim, neşesinden ve hayal gücünün çeşitli izlenimlerinden öyle bir çılgınlığa kapıldı ki onu dünyaya getiren kutunun ay sakinlerinin elleriyle nasıl alındığını duymadı.

"Söyle bize Kvalboko," binlerce ses aynı anda haykırdı, bunu nasıl başardın? Bize yolculuğunun tüm detaylarını ver, bizden uzak olan bu dünyaları tarif et, şüphesiz onlarda çok fazla olağanüstü şey gördün."

Onların yaptığı hatanın farkında olan Narsim, onlara ne cevap vereceğini bilemedi ve özellikle bu ülkenin geleneklerini bilmediğinden, ilk aklına gelen düşünce olan kendisini dünyanın tüm

mahkemelerinden olağanüstü bir büyükelçi gibi sunmak pek de güvenilir değildi. Zira (hayal ettiği gibi) burada resmi devlet nakil emirlerinin uygulanıp uygulanmadığı bilmiyor. Bir büyükelçi kıyafeti olmayan... Ellerinde hediyeler olmayan! Efendi gurur sahibi, Bakanlar ise açgözlüyse? Narsim! Seni hemen bir hırsız olarak görecekler ve hapishane, senin cüretkâr fikirlerin için ağır bir ceza olacaktır... Ama kendini kaba göstermemek için bir şeye cevap vermelisin ve o kadar aceleyle zihninin güçlerini zorlar, tek gerçeğe sarılır ve aşağıdaki konuşmayla Ay'ın yüzeyinde ilk eylemini ortaya koyar:

“Yüce saygıdeğer topluluk, bizim Ay olarak adlandırdığımız ve yaratıcının gücüyle bizim için gece lambası olarak belirlenen kürede yaşayan Dünyanın sakinleri! Erdemlerinizin unvanlarını ilan etmediğim için beni bağışlayın: Sizinle hiçbir bağlantısı olmayan bir ülkeden en temiz havada binlerce mil uçmuş bir gezgin, güçlü hükümdarımızı, onun kurnaz asilzadelerini, cesur komutanlarını, erdemli din adamlarını, bilginleri ve liyakat bakımından diğerlerinden farklı olan diğerlerini sıradan insanlardan ayırt edemez. Lütfen size yalnızca genel olarak bilge ve tarafsız bir şekilde hitap edersem tatmin olun: çünkü geleneklerimize göre bu isim bir insan için en hoş isimdir. Ben Kvalboko değilim, ama Narsim'im, Dünya'nın ya da daha doğrusu, üzerinizde duran bu büyük ve parlak gezegenin bir sakiniyim.”

Narsim'in indiği yeri ayın kendi gölgesi örtmeye başladı ya da bizce hava kararıyordu ve Dünyamızın aya bakan kısmı, güneş ışınlarını savurarak, muhteşem ve devasa bir Ay görünümü sunuyordu. “Oradan size uçtum”, parmağıyla dünyasını işaret ederek devam etti Narsim, “benim ve sizin kardeşlerinizin sayısız halkı orada yaşıyor. Ben âlemlerin tam mahiyetinin ilmi ile uğraşan topluluktanım. Teleskop yardımıyla burada gördüklerimin gerçeğini zaten biliyordum. Merak, beni bu uçan aracı icat etmeye sevk etti ve sizlere ilgi duymam ve kendi bilgimi genişletmek istemem sebebiyle beni size yönlendirdi. Bu girişimim başarısı, geri döndüğümde, vatandaşlarıma, kendilerinden başka akıl sahipleri olmadığını, Ayın, Güneşin ve tüm gezegenlerin sadece onlar için olduğunu hayal ederek boşuna gurur duyduklarını söyleyebildiğimde oldukça ödüllendirilecektir.”

Ay sakinlerinin şaşkınlığı o kadar büyüktü ki, o kadar çok sayıdaki tek bir ses, Narsim'in tüm sözlerinin genel dikkatini engelleyemedi. Ama sustuğunda meşe taç ile taçlandırılmış ileri yaşlarda bir adam ona yaklaştı. Ağarmış diz boyu sakalı ve önemli duruşu ona bir tür üstünlük veriyordu. O “Seni selamlıyorum, Narsim”, dedi, “karşılıklı aydınlanmamız için inanılmaz bir başarıya ulaşmanıza izin veren denenmemiş kaderlere teşekkür ederim; seni akli başında bulduğuma sevindim: sen, ayımızın sakinleri olan bizler gibi, senin için yaratılmış Dünyamız adına kibirli düşüncelere sahip değilsin. Şimdi görüyorsun ki, Dünyamızın bizim Ayımız tarafından yaratıldığını düşünmek daha mantıklı olmaz mıydı? Gündüzden biraz daha aşağı olan bu gece, parlaklığını güneş ışınlarını bize doğru çeviren Dünyanıza borçludur. Büyük bir ışığın küçük bir bedeni aydınlatması, daha küçük, engin bir bedenden daha uygundur, ancak biz bundan yalnızca, her şeyin Yaratıcısı tarafından karşılıklı fayda için kurulan tüm dünyaların bağlantısının hikmetli düzenlemesini çıkarıyoruz. Ama merak bizi daha fazla ayrıntıya götürmesin ve komşuma karşı misafirperverlik görevimi yerine getirmeme engel olmasın. Böyle bir yolculukta huzura ihtiyaç vardır. Beni takip et sevgili yabancı. Öncelikle bu köyü yöneten kişi olarak, sizi evimde ağırlamak ilk benim hakkımdır.”

Bunu bitirdikten sonra elini Narsim'e verdi ve bu durum sayesinde çok sayıda insan onu takip etti.

Köye yaklaşıyorlardı: Binaların parlaklığı Narsim'in gözünü kör etmişti. Onu şaşırtan mimarların sanatı değildi; her şeyde sadelik görüyordu, ama Narsimov'un hemşehrileri onun gözüne çarpan şeye inanacak mıydı? Evlerin tüm duvarları, en büyük kıskançlığımızı ve ihtişamımızı oluşturan o şeffaf renkli taşlardan örülmüş, çatılar ise yeni dünyanın birkaç milyon sakininin hayatına mal olan tek metalden yapılmıştı. Narsim içinden, “Şimdi anlıyorum,” diye haykırdı, “Ay'da yaşayanlar ve biz dünya sakinleri, Tanrı'ya ne kadar şükretsek az! Malum bu mücevherleri, pırlantaları ve altınları bizden karayolu ile ayırmak o kadar da zor olmasa gerek. Dört bir yanımızdan binlerce Kolomb kılıçlarını ay sakinlerinin boyunlarında tatmaya gelirdi. Ve malum bir yazda bu güzel küre boş bir bozkıra dönüşecekti; ancak galipler ganimetlerini bölüşmeyecekler ve zenginleşmeleri sırasında karşılıklı olarak kendilerini yok edeceklerdi. Yeryüzü ve Ay, elmas ve altın yığınlarından parıldardı; ancak bu yığınlar, çoktan baykuşlara geceleme için barınak görevi görecekti ve sığırlar, insan kibrinin nesnelere ayaklar altına almış olacaktı.”

— “Herhalde, bu majestelerinin sarayı?”, dedi Narsim yaşlı adama, onu bu ülkenin kralı olarak

onurlandırarak.

— “Saray ve Majesteleri derken neyi kastediyorsunuz?” diye sordu yaşlı adam ona.

— “Bu tür mücevherlerin büyük bir hükümdar dışında herhangi birine ait olamayacağı ve bizi takip eden insanların tebaanız olduğu konusunda yanılmış mıyım? Biz de Majesteleri unvanı sadece hükümdarlara verilen bir onur imgesidir.”

— “Arkadaşım!” diye cevap verdi yaşlı adam. “Ay'ın hiçbir yerinde hükümdar yoktur; bunlar benim çocuklarım, oğullarımın çocukları, torunlarım ve torunlarımın çocukları ve tüm burası ailemin evi”

— “Eyaletlerinizi kim yönetiyor? Sizinle kim iletişim kuruyor?”

— “Benim gibi yaşlı insanlar, ebeveyn olduklarından çocukları üzerinde hükmetme hakkına sahiptir. Ve onlara fayda sağlamaya kim daha fazla çalışabilir? Dediğim gibi, hükümdarlarımız yok: Ay'ın tamamı halkın ataları (babaları) tarafından köylere bölünmüştür”

— “Bu kadar çok çocuğunuz varken, öldükten sonra yerinize kim geçecek? Geri kalanlar arasında büyük düşmanlık ve çekişme olacağına dair bir şüpheniz yok mu? Senin liderliğin bizim kraliyet asamızla aynı; ancak hem eski çağlarda hem de modern hafızadaki topraklarımızın tarihi, Hükümdar'ın ölümünün anavatan için ne kadar acınası olduğu hakkında bize bilgi veriyor.”

— “Anlamıyorum”, diye yanıtladı yaşlı adam, “neden senin topraklarının kraliyet asası babalarımızın asısından daha kiskanılacak olsun! Bu asil unvan, komşuya iyilik yapmanın en tatlı duygusu, düşmanlık ve çekişme ile kazanıldığında meydana gelen bu külfetli kaygılar, kişinin çocuklarını son derece iyi niyetli görmesi için gurur verici olabilir mi? Toplum fertlerinin hürriyetlerinin yükünü yükledikleri kimseler, sevgilerini güvence altına almak yerine, fesat çıkararak, huzurlarını bozarak ve herkesi düşman olmaya teşvik ederek, karşılıklı menfaat için toplumu birbirine bağlayan zincire tutunmak garip olurdu. Endişeli insanımın güvenliğine inanmamın önceki mutluluğuma bağlı olduğunun güvencesini kim verebilir? Ancak topraklarımızın kurumlarına dair özel bir anlayışa sahip olmadığımız için birbirimizi anlayamayız ve bu yüzden, sevgili yabancı, benim merakımı giderdiğiniz gibi ben de sizin merakınızı gidererek size dünyamızın durumunu anlatacağım.”

Bu sırada şehir meydanı demenin daha uygun olacağı geniş bir dinlenme alanına girdiler: Çünkü orada binlerce insana rahatça yaslanıyordu. Penceresi yoktu ama uzak odalara açılan sayısız kapısı vardı ve akşam yemeği için hazırlanan masaları aydınlatacak tek bir mum bile yoktu; sadece Dünyamız tarafından onlara yansıtılan güneş ışınlarının parlaklığı, gereksiz yere ışık kullanmayı engelliyordu.

Yaşlı adam koltuğa oturdu; o da onun karşısına oturmak durumunda kaldı; tüm insanlar etraflarında birkaç sıra halinde banklara uzandılar ve derin bir sessizlik hâkim olduğunda lider söze başladı:

“Babalardan çocuklara sözlü olarak bize intikal edenlerin dışında yazılı bir anlatımız yok: bu nedenle ilk insanın kim olduğunu, karısının adını ve en önemlisi de Ay'ın nasıl yaratıldığını size temin etmem imkânsız: çünkü buna şahit olan kimse yok. Her dakika gözümüze çarpan tüm bu harika nesnelere yaratan her şeye gücü yeten yaratıcıyı tanımamız yeterlidir ve bunların Tanrı'nın her şeye gücü yeten iradesi dışında bir nedeni olduğundan kesinlikle şüphe duymuyoruz. Bilinmeyi ayrıntılarıyla araştırmak, imkânsız sonuna kadar kavramaya çalışmak beraberinde büyük bir aptallık getirir. İnsan gibi bu kadar aciz ve sınırlı duyguya sahip bir varlığın, yaratıcının hikmetli niyetinin en sağlam perdesini asla kavrayamayacağını ve geçemeyeceğini umarım kabul edersiniz. Ancak, ne kadar cahil olursak, o kadar çok muhakememiz olur: bu sebeple Ay'ın bir zamanlar Dünyamızın bir parçası olduğunu sanıyorlar. Lakin nasıl olacağını bilemesem de size ne kadar yabancı olduğumuzu kanıtlayamadığım gibi bu gerçeği size ispatlayamam da. Ay'ın ve üzerinde yaşayanları varlığı ve her türlü ihtiyacımızın karşılandığı bir bolluğun olması yeterlidir: ve işte boş sonuçlar yerine, sadece bunlar Yüce Rabbe şükretmek ve O'nun bize verdiği nimetlere sevinmek için yeterli bir sebeptir. Bu nedenle bizde tarım ve hayvancılık insanoğluna bırakılan tek bir uğraş olarak kabul edilir: zira buna ihtiyaç vardır. Çalışmayı sevmeyen insanların icat ettikleri diğer bilimler kurgulayanlar da dâhil olmak üzere reddedilir, çalışkan kardeşlerinin öğütlerini dinlemeselerdi, açlıktan ölürlerd. Biz de, kendi elleriyle yiyeceğini elde edemeyen insan yeryüzünde lüzumsuz bir yük olarak görülür: oturduğu yerden falanca parlak yıldızda yaratıkların yemek yemelerine izin verilmemesi gerektiğini düşünen yakın birine sevgiden dolayı: böylece akli başına gelsin ve açlık onu ikna etsin diye toprağa bağırarak

ya da lüzumsuz icatlarla zaman kaybetmek ne fark eder.”

Narsim bu sözleri duyunca utançtan kızardı. “Burada böyle anlıyorlar”, diye düşündü. “Benim çalışmalarımın meyvesi! Aman Tanrım! Akademimizden sadece birine buradan belge verilseydi ne kadar insana ekmek ve su verilirdi! “

“Ama insan doğası nasıl da aşırı bir merak eğilimiyle yaratılmıştır,” diye devam etti yaşlı adam. “Hiçbir önyargı, hiçbir alışkanlık maceraperest insanların zaman zaman ortaya çıkmasına engel olamadı. Tek bir ebeveyninden doğan çocukların eşitliğini ihlal etmek ve ruhlarımızda gizemli bir gerekçesi olan babaları bu doğal haktan mahrum bırakmak için devlet fitratını, yeni kanunları, kalbimizde kök salmış tabiatın tamamen sapan duyguları, belli derecelerde farklılıkları, boş unvanları hayallerinde yaratanlar vardı; Ay'ımızın Güneş tarafından aydınlatılmayan ve sadece zayıf bir ışığın, balıkçılıkla beslenen vahşi ailelerin verimli topraklarını mahrum bıraktığı yerin, diğer yarısının fethini önermek istediler. Ancak tüm bunlar, yaşlıların ortak kararıyla durduruldu ve bu huzursuz insanlar, hayal güçlerinin aptallığına dair olası kanıtları tükettikten sonra, Ay'ın kasvetli ülkesine sürüldü ki balık yemeye alışkın olmayanların öldüğü ya da derindeki arzuların çılgınlığına lanet ederek ya da tövbe ederek yarı ölü yarı memnun bir vaziyette memleketlerine döndüler. Ancak, bu tür örnekler pek de başarılı olmadı: büyük torunum Kvalboko, Ay'ımızı veya Dünya'nızı incelemek adına sırlarla dolu bir araç yapıp gidecek kadar çok iddiada bulunduğu için oldukça talihsizdi, fakat havaya nasıl yükseldiğini gördük. Ey insan nefsinin aptallığı! Onu ölü sayıyoruz.” dedi yaşlı adam, derinden gelen iç çekişi sözlerini bastırdı.

Bu boşluğu Narsim merakını da gidermek adına bir soru için kullanmıştır: Yazılı kanunları olmayan toplumlar nasıl bir düzen oluşturur? “Muhterem ihtiyar,” dedi, “affınıza sığınarak soruyorum: Bu kadar çok aile içinde aranızda nasıl bir anlaşmaya tabiiisiniz? Farklı ırkların şefleri benzer ahlaki yapıda olamaz ve kanun doğal olarak herkesin ağızında farklı bir yorumda tecelli edecektir. Diyelim ki genel koşulların yer aldığı bir ihtiyarlar meclisiniz var; ancak bunlar yazılı olmadığı için hafızadan çabuk silinebilir.

“Arkadaşım” diye cevap verdi yaşlı adam. “Doğal hukuk herkesin vicdanı bunu itiraf ettiğinde oldukça sağlamdır; ruhlarımıza silinmez harflerle kazanmıştır. Neden yazalım, yorum yapmadan herkes hislerine göre anlar? O kadar mutluyuz ki aile yöneticilerinin çabalarıyla doğamız, ilk insanda ortaya çıkan masumiyetini korumuştur. Yaşamız çok kısadır ve yerine getirilmesi kolaydır: herkes bir hayırsever olarak Tanrı'yı ve komşusunu kendisi gibi sevmesi gerektiğini anlar, çünkü bu sayede ondan kendisine olan sevgiyi alacaktır; kaçınılmaz olarak bu emrin ihlalinden kaynaklanan birçok sıkıntıdan kurtulur. Bu yoruma aykırı herhangi bir yasanın toplum için zararlı ve Tanrı'nın gözünde aşağılık olduğunu onayladık: herkesin duygularının aynı fikirde olmadığı ve genel huzurun bozulduğu öğretiyi kim lanetlemez ki! Ama ahlakın farklılığından kaynaklanan sonuçların nasıl görev sınırları içinde tutulduğunu size anlatacağım sevgili yabancı, sonra ve şimdi kendine bir müsaade et.“ Sandalyelerine bağlı ipi çekti ve bir çanın delici çınlaması tapınağın boşluğuna yayıldı.

Nasıl bir olgu ama! Yan tapınakların kapılarının anında açılması ile içinden binlerce güzellik peyda olur. Masumiyetin cazibesıyla birleşen erdemin tevazusu yüzlerinde parlamaktadır. Doğanın bu zemini süslediğini zar zor gizleyen kıyafetlerin sadeliği, onları daha fazlasını verir. Her bir çocuk elinde su ve meyve suyu bulunan kaplarla iki tabak getirip masaya koyar. Yemek dağıtıldıktan sonra yaşlı adam ayağa kalkarak ellerini göğe doru uzatır, yemeği kutsar ve yanında Narsim ile oturur. Her aile keyifli bir düzen içinde yerini alır; yanlarında çiftler aşk yemini ederek gözlerinde kaybolan uzun bir sıra masayı doldurur. Kalabalığın ortasında sessizlik hüküm sürerken herkes sevdiğinin elinden çıkamı yer. Narsim, yaşlı adamın yemeğine katılır, süt ve sıradan meyveler kisvesi altında hazırlanan ambrosyadan tatmayı dener ve tanrıların nektarı ile susuzluğunu giderir; hayal gücü, mutlu âşıklar dışında kimsenin olmadığı Venüs adasında olmayı hayal eder.

Akşam yemeği sona erdi: ihtiyar koltuğundan kalktı, tüm çocukları yere uzandı ve hepsi adına Yaradan'a şükretti. İhtiyar, duayı tamamladıktan sonra tüm toplumu kutsadı ve bu dinlenmek için serbest bırakıldığını işaretledi. Kapkacağını alan her çift, Himen'in onları yanan bir alevle beklediği tapınaklarına döndüler. Kalelerin bağını koparan yaşlı geçkin aile babası karısına olan ilgisinden yatağına kadar ona eşlik etti ve en içten ifadelerle onunla vedalaştı. Zaman birçok şeyi almış olsa da onun zevcesi güzel şeyleri hala yüzünde bulunduruyordu. Kalplerinin kuruyan doğaya karşı hâlâ

tartıştığı açıktı.

İhtiyar, bitmemiş konuşmalarını devam ettirmek için Narsim'e döndü. Salonun girişinden gelen bir hışırtı duyup gözlerini çevirdiğinde, elleri çoktan yeni gelene büyük bir nezaketle uzatılmıştı. “Yüce Rabbim!”, demesiyle ağlamaya başlaması bir oldu. “Ben ne görüyorum! Yaramaz Çocuk... Kvalboko geri döndü demek” Narsim'in içine gizli bir ürperti düştü; Ay'ın sakinlerine kısa bir bakış attığında, onları Dünya'nın sakinlerinden önceki melekler olarak gördü. "Bana ne olacak?" diye düşüncelerinin serzenişinde hayal etti. “Kvalboko şimdi Dünyamızdan çıka gelmişse ne olacak? Hemşerilerimin örf ve adetlerini bilirse benim için ne düşünürler? Savunma aşamasında ben ne söyleyebilirim! Savunmalı mıyım ki... Hayır, salt hakikat benim desteğim olsun ve biz de doğaya dönüşen tüm suistimallerden ne kadar uzak olduğuma tanıklık etsin... Ama Kvalboko'nun sözlerini almanın hangi yolu zorlayacağını bekleyip de görelim.”

Bu arada, geri dönen adam çoktan atasının ayaklarına kapanmıştı. “Asi çocuk” diye bağırdı. “Sana sarılmam pişmanlık olarak algılanabilir mi? Feci merakınızın yasını mı tutuyorsun, yoksa cesur bir girişimin inadı ile kendini sıkıntılı bir baba yüzünden hem barış hem sessizlik toplumundan mı koparıyorsun?

“Anam babam!”, diye hıçkırarak cevap verdi Kvalboko. “Yanılığa düşenlerin hiçbirisi, suçu nasıl işlediğinin mantıksızlığını bilmeyecek. Tam anlamıyla tövbem beni sizin ayağınıza getirdi. Cesur girişimimin başarısının gerçek anlamda cezalandırıldığı bir cehennemden kaçtım geldim buraya. Ama başıma gelen her şeyi açıklamadan önce, sevgili anam babam, ayaklarınızı gözyaşlarıyla yıkamama ve merhamet dilenmeme izin verin.” Dizlerini kucakladı ve onu öperek kaderini bekledi. Narsim isteklerini yerine getirmek istedi ama Frolagius (ihtiyarın adı) onu çoktan yerden kaldırdı. Her zaman affetmeye hazır olan bu erdemli adam, onu göğsüne bastırdı ve gözlerinde sevinç gözyaşları belirdi. “Seni tekrar kabul ediyorum, canım oğlum!” dedi. “Sen benim derinliklerimden yeniden doğacaksın, çünkü suçunu bilmeyenin aksine pişman olan suçtan daha fazla tiksinti duyar. Her şeyi unutacağız, lakin başına gelen her şeyi bana anlattıktan sonra kardeşlerinin önünde asla tekrarlamama şartıyla sonsuza dek unutacaksın. Sağduyu; ahlaksızlığa kapılan birinin başarılı olduğunu duyan bir insanın bu durumu yaşamak için büyük bir eğilim gösterdiğini ve şüphenin yozlaşmadan kurtulmak için en iyi yol olduğunu vurgular.

“Kendisi için çarpıcı bir hikâye bekleyen Narsim, değerini bir şeyde göstermek istedi ve bunun için Frolagius'un mantığını överek şunları söyledi: “Ülkemizdeki deneyimler, belirli suçların oluşmasını önlemek için verilen emirlerin yalnızca onları aktif hale getirmeye hizmet ettiğini ve öyle görünüyor ki, onsuз insan düşüncesine giremeyeceğini doğruladı.”

Henüz ona bakacak vakti olmayan Kvalboko gözlerini ona dikti. "Kim bu yabancı?" diye atasına sordu, ancak yanıt olarak oturup maceralarına başlama emrini aldı. Kvalboko itaat etti ve üçü de yerlerini alınca konuşmaya başladı.

“Size gezegene uçtuğum ve hatırlatılması beni korku ve dehşete düşüren o sefil aracı derlemenin yöntemini ve başarısını anlatmak niyetinde değilim. Sonsuz lanette düşüncelerimde kalacak olan bu aracı küle çevirdiğim için daha önce kendimi size sunmaya cesaret edemedim. Yüce takdirin önümüze koyduğu engeli öğrenmek için karşı konulamaz bir merakla yolumu, gece boyunca güneş ışığını bize çeviren bir gezegene çevirdim. Yaydan atılan bir ok, arzularımın uçtuğum gök kubbede süzülüşü kadar hızla havayı yarıp geçmez. Süzülüşümün hareketi hızlıydı ve ayımız gözlerimde büyüdüğünde tarif edilemeyecek kadar çoğaldı. Ellerimin harekete geçmesine gerek yoktu; bir tür çekim beni oraya eter jetleri boyunca çekti. Gözlerimde yeniden canlanan nesnelere sakin bir seyircisi olarak tarifsiz bir haz duydum. Sırayla dağlar, vadiler, denizler ve ardından şehirler, köyler, nehirler, göller, ormanlar ve insanların kendisi göründü gözüme. Ve her şeyiyle bizimkine benzeyen bir dünyayı gören insan nasıl hayran olmaz ki? Aydınlanmamı artırmayı umuyordum: ama bu beklenti bana pahalıya mal oldu; yeryüzüne indim.

Arabamı katlayıp cebime koydum. Yorgunluk beni yakındaki bir koruya çekilmeye zorladı. Açlığımı doyumak için bilmediğim türden olgun meyveler beni cezbedi. Mucizevi bir etkiyle düşünün bakalım: daha öncesine kadar duymadığım bilmediğim birçok lehçeyi anlamaya başladım. Bu olayla ilgili tartışmalarda düzenleme yaparken, ülkelerdeki dilleri bilmenin benim için ne kadar gerekli olduğunu da idrak ettim. Bir göz atmak istedim, elbette bizim kullandığımız

lehçeden daha farklı olacaktı. Bunu, girişimimde ilahi takdirin tutumu dışında düşünebilir miyim? Ancak bu aptal merakımın cezasıydı; sadece ona bakarak değil, çoğunlukla insanların yaşadığı Dünya'nın durumunu kavrama anlayışıyla değil, ayrıntı içeren bir anlayış ile öğrendim.

(Sonra Kvalboko, İncil zamanlarından kalma halkların hikâyesini anlatır. Özellikle pagan dinleri konusuna odaklanır ve bahsederken Plutarkhos, Cicero, Diodorus Siculus ve diğer eski yazarlara atıfta bulunur. Bazı eski ritüelleri açıklar ve bunları öncelikle alegori olarak yorumlar. Tarihi bölümün ardından, Ay yolcusunun gerçek yolculuğu hakkında da bir hikâye anlatılır.)

Çoğunlukla en sıcak havada bile boş arazilerde yolculuk ettim. Şehirler köylere nazaran daha azdı. Bu ülke, eskiden bir grup eşkıya olan ve daha sonra neredeyse Dünya'nın yarısını ele geçiren Türkler tarafından yönetiliyor hem cahillikleri hem de farklı fikirlere sahip olan herkesi öldürmeye izin verilen inançlarının korkutucu temelleri sebebiyle insanlık için korkunçtur. Bu emri onlar titizlikle uyguluyorlar ve zaten yabancı ayıcıların büyük bir kısmını azaltmışlar. Diğerlerinin bu kadar tehlikeli komşuları kabul etmeleri ve onların kendilerini yavaş yavaş yok etmelerine veya fethetmelerine izin vermeleri şaşırıktır! Ancak benim gelmemden önce büyük bir kadın hükümdar onların gururunu incitmişti⁷: Neredeyse inanılmaz bir cesaretle onlara karşı kendini savundu, sayısız orduları paramparça oldu ve gereken her koşul için barış adına yalvarmaya zorlandı. Ölümlülerin en büyüğü, en bilgisi ve en cesuruyla, ama aynı zamanda en hayırseveriyle de ilişkileri olduğu için şanslıydılar; ancak, duyacaklarınıza tahammül etmezdim. Türklerde insan sevgisi ile insanlık dışı bir tutumun, tuhaf bir hoşgörü ile acımasızlığın müthiş bir karışımını keşfettim. Yollarda her yerde soyuldum ve altınlarım tükenince hiçbir şeyim olmadığı için beni dövdüler. Yolculuğum sırasında köylerde beni sevgileriyle karşıladılar, ayaklarımı yıkadılar, tedavi ettiler ve dinlendirdiler. Nihayet başkentleri İstanbul'a vardım.

Orada, geçmiş savaşın onları çok küçük düşürdüğü hakkında dehşet içinde konuştular; ancak bu eyaletin durumunu daha iyi öğrenemedim, çünkü burada büyük bir talihsizlik yaşadım ve merakım neredeyse tüm taleplerinden vazgeçti. Dua tapınaklarına gittim, saçma bir ağlama eşliğinde mükemmel bir bağılılık gördüm. Durdum, ellerimi uzattım ve adetlerimize göre bir dua okudum.

Başlangıçta herkes sesimin uygun tonlarına kulak veriyordu, ancak aniden bir din görevlisi kendi saçını tuttu ve ibadethanenin yanlış şarkılarla kirletildiğini haykırdı. Etrafımı sardılar, nasıl bir insan olduğumu ve hangi dine tabii olduğumu sordular.

“Hangi din derken?”, dedim, “Hiçbiri”.

“Ama sen ellerini göğe uzattın, bu Allah'a yalvarmak demektir.” dedi binlerce ses aynı anda.

“Allah'a dua etmeniz yasak mı?”

"Hayır. Ancak Hz. Muhammed'e salavat getirilmeden Allah'a başvurulamaz. Pekâlâ, kâfir ya itiraf et ya kararlı konuş ya da..."

“Efendilerim, anladım lakin benden onu tanımamı isteyemezsiniz, ben sizin Ayınızın bir sakiniyim ve onun adını orada hiç duymadık.”

“Asla mı, seni hergele?”, diye din görevlisi haykırdı. “Ay'ın kendisi büyük peygambere tapıyor, Kuran-ı Kerimden gelen ayetle yalanlarınızı ortaya çıkaracağım... Ama yeter ister Ay'dan olun, ister cehennemden, Hz. Muhammed'e inanıp sünnet olun!” Bunu söyledi ve hapse atıldım.

Bu vesileyi uzun uzun anlatmaya ne mantığım ne mecalim vardı; insanların, kendilerinin inanmak için sebep buldukları, başkalarını inandırmak gibi korkunç bir fikri nasıl bulabildikleri bana o an anlaşılabilir geldi: inanıp inanmamak da insanın iradesine bağlı olmalıydı. Kasvetli düşüncelerim, kutsal ayini gerçekleştirmek için silahlı adamlarla beni inancına sahip olan kişiye katmak için gelen din görevlisinin ortaya çıkmasıyla yarıda kaldı. Bu ayinin nelerden oluştuğunu onlar açıklarken şaşırdım. Neyse ki iç çamaşımda birkaç altın düğme vardı. Din görevlisi ile yalnız konuşmak istedim... Buna izin verildi ve düğmeler beni acı verici bir operasyondan kurtardı. Gerçek bir Müslüman olduğum ilan edildi, hoş karşılandım, ıvır zıvır bir şeyler hediye olarak verildi, eşeğe bindirildim ve sonunda böyle korkunç bir şehirden arkama bakmadan kaçma özgürlüğü verildi.

Yolculuğum bana onunla acı tecrübeler edindirdi ama yapacak bir şeyim yoktu. Arabam kuş gibi

uçmak için değil sadece inip çıkmak için tasarlanmıştı. Ancak önlemimi kendimi uzaylı olarak adlandırmayarak aldım, ama kendime R** adını vermek daha akıllıcaydı, çünkü bu tek kelime uzunca bir süre bölgelerinde kalacağım yiğit Türklerde saygı uyandırdı. Adımlarımı, sakini olarak temsil ettiğim ülkeye yönlendirdim!

Savaşın ürettiği toprakların ne kadar büyük bir yıkıma uğradığını öğrendiğimde şaşkına döndüm, lakin izlerine rastlamadım. Sadece sürülerle dolu çayırardan ve bolluğunun yükü altında eğilen ekinlerden başka bir şey hayal edemiyordum. Bazı yerlerde çiftçiler beni şarkı söyleyerek karşıladı, sağlıklı yüzlerinde zevk ve bereket parlıyordu. Diğerlerinde ise yerleşim yerleri gördüm. Yerli ve yabancılar oraya akın etti ve çöller her dakika Minerva ve Ceres'in birbiriyle yarıştığı bahçelere dönüştü. Savaşçılar, dünyanın gölgesinde altında dinleniyor, silahları adalet tarafından kontrol ediliyor. Yollarda ya anavatanın fazlalıklarını taşıyan ya da kendi çıkarlarının yükü altında geri dönen tüccar kervanlarına rastladım. Gezinler güvenle kendi yollarına devam ettiler, soyguncular ve hırsızlar burada yalnızca adlarıyla tanınıyordu. Binlerce verst yol kat ettim ve ne darağaçlarını ne tekerlekleri ne de adaletin her yerde kullandığı değnekleri görmedim.

“Burada başka bir insan türü mü yaşıyor”, diye hayretle haykırdım.”

Sonuç

Vasili Levşin'in bir Rus'un aya uçuşunu anlatan “Belev Şehrinde Geçen Yepyeni bir Yolculuk” eseri dünyadaki yaşam ile Aydaki yaşamı karşılaştırmaktadır. Bu eser Rus edebiyatında fantastik ve bilimkurgu türünde yazılmış ilk Ay yolculuğu olması bakımından önem taşır ve Ay ile ilgili birçok ilginç fikir ve tasvir içerir. Levşin, gerçekliğin dışındaki veya gerçek olmayan olayları, Narsim, Kvalboko gibi karakterlerin ve Ay'ın üzerinden yansıtır, hayal gücüne dayanan doğaüstü, hayalperest ve bilimsel öğeler içeren bir dünya yaratır. Eser, olay örgüsünün mümkün olmayan bir durumun üzerinden verilmesi, gerçek dünyadan farklı bir evreni ve o evrende yaşayan karakterleri ile ikincil bir dünyanın gösterimi, gerçekliğin sınırları aşması ile Rus fantastik edebiyatının alanına girmiştir.

Eserde Ay sakinlerinin dünyasında egemenlik anlayışının olmaması, Ay devletlerinin yaşamında dünyalılardan sahip olduğu düşmanlık, açgözlülük, tembellik, ahlaksızlık gibi özelliklerin olmamasına dikkat çekilir. Narsim, herkesin birbirini sevdiği, saygı duyduğu ve toplum için yararlı işlerle uğraştığı bir dünyaya dikkat çeker. Rusların ilk kozmonotu olarak adlandırabileceğimiz Narsim'in kartal kanatları ile Ay'a cesur bir yolculuk yapması, bu araç ve uçuş durumunu o zamanın biliminde var olan ancak günümüzde çürütülmüş bir dizi bilimsel veriler takip etmektedir.

Vasili Levşin'in bilimsel kavramları hayal gücü ve ilham ile uzayda bir öncü olarak yaratıcı bir rol oynar. Yazar, düşüncelerini ustaca ifade ederek okurlarını hem yaratıcılığa hem de bilimsel faaliyetlere teşvik eder. Özellikle Ay'ı bilge büyükler tarafından yönetilen ataerkil bir topluluk olarak tasvir etmesi, refah ve huzur içinde yaşamalarını konu alması esere sosyal bir yönelim vermiştir. Ayrıca yazar eserde macera, heyecan ve keşif hissiyatı yaratırken aynı zamanda okuyuculara farklı düşünce ve perspektifler sunmaktadır.

Hedef metnin çevirisi kaynak- metin odaklı çeviri yöntemiyle yapılmıştır. Eserde kullanılan dipnotlar olduğu gibi aktarılmıştır.

Каунақча

Дементьева, Н. (2013). *Я – русский, загрубелый Русский*. Секретные материалы 20 века. №20(380).

Ивановская, А. (1985). *Первый в России роман о путешествии на Луну: О романе В. Левшина «Новейшее путешествие, сочиненное в городе Белеве»*. <https://libking.ru/books/sci-science/23988-ariadna-ivanovskaya-pervyy-v-rossii-roman-o-puteshestvii-na-lunu.html>

Левшин, В. (1784). *Новейшее путешествие, сочиненное в городе Белеве*. Книжная полка. <http://www.rusf.ru/books/>

Ростовцева Ю. А. (2017). *Утопия В. А. Левшина «Новейшее путешествие, сочиненное в городе Белеве»*. Между eutoria и utopia. Вестник Омского государственного педагогического

университета. Гуманитарные исследования, 3 (16), 113-117.

Шкловский, В. (1933). *Чулков и Левшин*. Ленинград: Издательство Писателей

Хаританов, Е. (2015, Май 10). *Нарсим—первый русский космонавт*.
<https://gazetargub.ru/?p=2007>

Sonnotlar

¹ Tugarin Zmeyeviç, Doğu Avrupa mitolojisinde ve masallarında kötülüğün ve zulmün temsilcisi efsanevi bir yaratıktır. Ejderha gibi bir görünümde yer alır.

² Dobrınya Nikitiç, Rus folklorunun en sevilen kahramanlarından biridir. Folklorik olarak önemli bir yere sahip olan bu kahraman Özellikle savaşçılık, liderlik ve öğretmenlik gibi değerleri temsil eder.

³ Rus halk kahramanı olarak bilinen Alyoşa Popoviç güçlü bir kahramandır. Ejderha Tugarin Zmeyeviç'i zekâsıyla yenmiştir.

⁴ Narsim'in icat ettiği 'araç', Dedal'ın önerdiği teknik fikri uygulamaktadır. Aynı şeyi Lukianus da anlatmıştır.

⁵ Aslında, Ay'ın hacmi yaklaşık olarak Dünya'nın 1/49'u kadar, ortalama uzaklığı 384.395 km'dir. Narsim'in Ay'ın açılmal veya görünen boyutlarının belirlenmesiyle ilgili düşünceleri ise yanlıştır: Ay'ın görünen boyutlarını 21 kat arttırdığında, yolculuk yapılması gereken mesafe yarıya değil, neredeyse Ay'a çok yakına gitmek olmalıdır."

⁶ Aşağıda, sadece hafif cisimlerin, suda bozulmayan bir sıvı yüzeyine etkileşimi ile ilgili bir deneyin açıklaması verilmektedir. Bu deney, cisimlerin kütleleri arasındaki etkileşim ve aralarındaki madde miktarı ile ilgili bir şey ifade etmemektedir. Tabii ki, Narsim tarafından yapılan suda cisimlerin davranışı ile kozmik cisimlerin hipotetik olarak havada davranışları arasındaki benzetme de yanlıştır.

⁷ İmparatoriçe II Katherine ve 1768-1774 Rus-Türk savaşından bahsedilmektedir.

Sorumlu Yazar / Corresponding Author: Sinem SÖYLER

Çatışma Beyanı / Conflict Statement: Yazar bu çalışma ile ilgili taraf olabilecek herhangi bir kişi ya da finansal ilişkisinin bulunmadığını, herhangi bir çıkar çatışmasının olmadığını beyan etmiştir.

Etik Beyanı / Ethical Statement: Yazar bu makalede "Etik Kurul İzni"ne gerek olmadığını beyan etmiştir.

Destek ve Teşekkür / Support and Thanks: Yazar bu çalışmada herhangi bir kurum ya da kuruluştan destek alınmadığını beyan etmiştir.

Yayımlanan makalede araştırma ve yayın etiğine riayet edilmiş; COPE (Committee on Publication Ethics)'nin editör ve yazarlar için yayımlanmış olduğu uluslararası standartlar dikkate alınmıştır.